

Ette gündem

ÜRETİM VE TÜKETİMİ ARTIRMAK

Kırmızı et üretiminin artırılması kadar tüketim alışkanlıklarının belirlenmesinin de önemine dikkat çekiliyor.

Et ve ürünleri, küresel tarım ve gıda sektörü içinde en hızlı gelişen alt sektörlerden birisi olarak kabul ediliyor. Kırmızı et sektörünün Türkiye’de gıda sanayi içerisinde %13 payı bulunuyor. Sığır eti üretimi, her geçen yıl artmakla birlikte, kanatlı ve domuz eti tüketiminin gerisinde kalıyor. 1990’lı yıllarda küresel et ticaretinin %50’sini sığır eti oluştururken, 2000’li yıllarda bu oran %30’lara kadar düştü. Bunun gerçekleşmesinde kanatlı ve domuz eti maliyetlerinin sığır etine oranla daha düşük olmasının yanında, hayvan hastalıkları ve gıda güvenliği sorunlarının da kırmızı et tüketiminde sınırlı artışa yol açması sebep oldu.

Ülkemizde kırmızı et üretimi 2015 yılında 1 milyon 149 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, bunun 1 milyon 14 bin tonunu sığır eti oluşturmaktadır. 2016 yılının ilk 9 ayında ise üretim miktarı 902 bin354 ton olarak gerçekleşti. Türkiye İstatistik Kurumu 2013 verilerine göre ülkemizde “etin işlenmesi ve saklanması” alt kırılımında 238 işletme mevcut olup, “et ve kümes hayvanları etinden üretilen ürünlerin imalatı” alt kırılımında 239 işletme yer alıyor. İstihdam rakamlarına bakıldığında ise; “etin işlenmesi ve saklanması” alt kırılımında 7 bin 704 çalışanın olduğu, “et ve kümes hayvanları etinden üretilen ürünlerin imalatı” alt kırılımında ise 6 bin 775 çalışanın olduğu görülüyor.

ET TEDARİĞİ VE TÜKETİMİNDE SON DURUM

Ülkemizde kişi başı yıllık et tüketimi 8-9 kg balık; 15-16 kg kırmızı et ve 22-23 kg beyaz et olarak dağılım gösteriyor. Toplam 45-46 kg civarında olduğu tahmin edilen kişi başına yıllık et tüketimimiz, dünya ortalama kişi başı et tüketim miktarının biraz altında kalmaktadır. ABD’de kişi başı et tüketimi 119,2 kg/yıl iken, AB’de ise 85,6 kg/yıl olarak belirtilmiştir. Tüketimin değerlendirirken, dünya kırmızı et tüketim rakamı içinde önemli bir paya sahip olan domuz etinin Türkiye’de hiç tüketilmediğinin de dikkate alınmasında yarar var. Ülkemizde et talebini ve tüketimini etkileyen bazı önemli faktörler bulunuyor. Bunlardan bazıları; tüketicinin

Yıllara Göre Kırmızı Et Üretimi (Ton)

	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	TOPLAM
2010	618 584	3 387	135 687	23 061	780 718
2011	644 906	1 615	107 076	23 318	776 915
2012	799 344	1 736	97 334	17 430	915 844
2013	869 292	336	102 943	23 554	996 125
2014	881 999	526	98 978	26 770	1 008 272
2015	1 014 925	326	100 021	33 990	1 149 262
2016 (ilk yarı)	450 470	258	43 492	13 469	507 689

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de Hayvansal Üretim Değeri

Yıl	Canlı Hayvan	Hayvansal Ürünler	Toplam
2012	63,5 milyar TL	49,3 milyar TL	112,8 milyar TL
2013	57,5 milyar TL	40,4 milyar TL	98,1 milyar TL
2014	62,5 milyar TL	44,3 milyar TL	106,8 milyar TL
2015*	73,1 milyar TL	55,7 milyar TL	128,8 milyar TL

Kaynak: TÜİK

* geçicidir.

gelir seviyesinin durumu, etin fiyatı ve tüketici tercihleri olarak sıralanabilir. Ayrıca tüketici alışkanlıklarında, bölgenin sosyal ve ekonomik yapısının da etkili olduğu söylenebilir. Et üretimini artırmaya yönelik çabaların yanında, tüketicilerin et tüketim alışkanlıklarının belirlenmesi de büyük bir önem teşkil ediyor. Öte yandan Türkiye olarak kırmızı et ihtiyacımızın önemli bir bölümünü halen yurtiçinden temin ediyoruz. Yani et üretmemek gibi bir durum söz konusu değil. Ancak arz sıkıntısını gidermek üzere yurtdışından canlı besilik dana ithal ediliyor. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Et ve Süt Kurumu aracılığıyla besilik canlı hayvan ithalatına devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde tarife kontenjanında yeniden değişiklik yapılarak, yıl sonuna kadar belirlenen 400 bin baş ithalat tarife kontenjanı 500 bin başa yükseltildi.

FİYATLARDAKİ ARTIŞIN SEBEPLERİ

Serbest piyasa ekonomisi kuralları içinde fiyatı belirleyen unsurun arz ve talep olduğu ve talep tarafında önemli bir artış olmadığı dikkate alındığında, sorunun kaynağı olarak kırmızı et arzının yetersizliği görülüyor. Ülkemizdeki besilik dana arzının talebi karşılayamamasından ve besilik dana ithalatının zamanında ve gerekli miktarda yapılamamasından dolayı fiyat artışının kaçınılmaz olduğu değerlendirilmesini yapıyor. Gıda fiyatlarının oluşması serbest piyasa koşulları altında arz ve talebe göre oluşmakla beraber kırmızı et için tek bir fiyattan bahsetmenin çoğu zaman mümkün olmadığı belirten Türkiye Süt Et Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) Yönetim Kurulu Başkanı Tarık Tezel, “Bir taraftan kayıt dışılığın etkisi, diğer taraftan arz/talep dengesinin oluşmasını etkileyebilen faktörlerin çokluğu nedeniyle fiyatların

oluşumu her zaman serbest piyasa ekonomisi kurallarına uygun gerçekleşmeyebiliyor. Değer zincirinde halka sayısının fazlalığı, canlı hayvan ve kırmızı et üretiminin gerek kesimhane operasyonu safhasında ve gerekse toptan ve perakende et ticaretinde standardizasyon eksikliği, çoklu fiyat yapısına sebep olmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak gelişmiş ülkelerde

Tarık Tezel

gördüğümüz vadeli işlemlerin ülkemizde yapılabilmesinin mümkün olmaması da fiyat istikrarı açısından yaşadığımız başka bir eksiklik, olumsuzluk olarak değerlendirilebilir” dedi.

TARİK TEZEL

“EN ÖNEMLİ SORUNLAR GİRDİ TEMİNİ VE TEDARİKTE YAŞANIYOR”

Türkiye’de kırmızı et üretimini ve tüketimini artırmak noktasında öne çıkan sorunların başında, girdi temini ve tedarik konusunun geldiğini vurgulayan SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı Tarık Tezel, yapılan çalışmalarda besi girdi maliyetlerinin temelde besi hayvanı materyali (girdi masraflarındaki payı %50-60), yem giderleri (girdi masraflarındaki payı % 25-40) ve girdi masraflarındaki payı %5-15 olan diğer giderlerden (işçilik, kredi faizi, ilaç, veteriner, vs.) oluştuğunu anlattı. Türkiye’nin sahip olduğu yağış rejimi, fiziki ve coğrafi yapısı nedeniyle mera ve otlak imkânlarının kısıtlı olduğunu ve genellikle kapalı sistem besi yapıldığını belirten Tezel, bu durumun yemleme maliyetlerini artırdığına dikkat çekiyor. Türkiye’de hayvanların genetik kapasitesinin (son yıllardaki önemli iyileşmeye rağmen) yetersiz olduğunu ve zaman zaman yaşanan hayvan hastalıklarının da yetiştiriciliği olumsuz yönde etkilediğini anlatan Tezel, “Bütün bunlara ilave olarak et ve süt sektörlerinin önemli bir kısmının kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaret yapıyor olması da sorunları ağırlaştırmakta, kayıtlı işletmeler aleyhine haksız rekabet ortamı yaratmakta, fiyat istikrarını bozmakta, tarımsal politikaların oluşturulması ve uygulanmasında zorluk yaratmaktadır. Yem hammaddelerinin ve girdilerinin küçümsenmeyecek bir kısmını (yağlı tohum ve küspe başta olmak üzere) ithal etmek zorunda kalmaktayız ki kurlarda yaşanan artış yem maliyetlerini de artırmaktadır. Bir taraftan mera ve otlak alanların korunması ve doğru kullanılmasının sağlanması, diğer taraftan yem ve yem hammadde üretiminin artırılması ve fiyatlarının düşürülmesi nihai ürün maliyetlerinin düşmesine ve tüketimin artmasına yardımcı olacaktır. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından hazırlanan Milli Tarım Projesi kapsamında değindiğimiz sorunların pek çoğunda kısa süre içerisinde çözüme yönelik yol alacağımızı düşünmekteyiz” ifadelerini kullandı.

MUSTAFA BILIKÇI

“ÜRETİM ETÇİ VE KOMBİNE İRKLARLA YAPILMALI”

Kırmızı Et Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği (ETBİR) Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Bılıkçı ise, kırmızı et üretiminde kalıcı çözümün üretimi artırmak olduğunu söyledi.

Hayvan varlığını en az 1 milyon baş daha yükseltmenin çözümün en önemli adımı olacağını anlatan Bılıkçı, “Bunun için hızla

ırk dönüşümü

sağlanmalı. Et üretimi etçi ve kombine ırklarla yapılmalı. Kombine ırk ile süt üretimi ve et üretimini dengeli bir şekilde sağlayan simmental ırktan bahsediyoruz. Süt üretiminin yüksek ancak fiyatının düşük olduğu gerçeği ülkemizin çözemediği ve eti de etkileyen önemli bir diğer sorundur. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Et ve Süt Kurumu aracılığıyla yaptığı besilik canlı hayvan ithalatı, iç piyasadaki arz sıkıntısını aşmak için çözüme katkı sağlamaktadır” diye konuştu.

İHRACATTA YAŞANAN TIKANMA TAVUK ETİ ÜRETİMİNİ DE VURDU

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, ihracatta yaşanan tıkanmanın tavuk eti üretimini vurduğunu bildirerek, Eylül ayında tavuk eti üretiminin Ağustos ayına göre %27,4, geçen yılın aynı ayına göre %5,7 gerileyerek 127 bin 595 tona indiğini açıkladı. Tavuk eti üretiminin, 2015 Eylül ayında 135 bin 376, 2016 Ağustos ayında ise 175 bin 651 ton olduğunu aktaran Bayraktar, “Yıllık bazda kanatlı eti ve ürünlerinde 2013 yılında 607,9 milyon dolar olan ihracat, 2014 yılında 651 milyon dolara yükseldikten sonra 2015 yılında ise 436,8 milyon dolara indi. Kanatlı eti ve ürünlerinde Ocak-Eylül döneminde ihracatın 343,1 milyon dolardan 254 milyon dolara gerilemesi, üreticinin üretimi azaltmasına yol açtı. İhracat yapmak ve bu ihracatı sürekli artırmak zorundayız. Başta Orta Doğu olmak üzere yakın pazarlara yoğunlaşılmalı, mevcut pazarlarda pazar payını artırıcı tedbirler alınmalıdır” dedi.

Mustafa Bılıkçı